

Anita Adamczyk

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

anita.adamczyk@amu.edu.pl

<https://orcid.org/0000-0002-2851-0200>

Nowe szlaki migracyjne przez Polskę

Wprowadzenie

Migracje są odzwierciedleniem procesów zachodzących w sferze politycznej, ekonomicznej, społecznej i demograficznej państw. Są one przez nie kształtowane z osobna i wspólnie. Tym samym peregrynację ludności należy analizować jako zjawisko „normalne”. Wpływ na jej natężenie wywierają zarówno warunki w państwach pochodzenia, docelowym, jak i czynniki indywidualne. Istotna jest także polityka migracyjna kraju przyjmującego i tranzytu, oraz bezpieczeństwo trasy migracyjnej. Elementy te mają znaczenie dla wyboru szlaku migracyjnego, który zmienia się i ewoluje.

Kluczowymi czynnikami decydującymi z kolei o destynacji są sieci migracyjne i dostęp do informacji. Pierwszy z nich podtrzymuje przemieszczanie się, wywołując migrację łańcuchową. Przynależność do danej społeczności poprzez pokrewieństwo, wspólnotę religii czy pochodzenie korzystnie wpływa bowiem na decyzję o wyborze kraju docelowego. Dołączenie do rodziny czy znajomych daje wsparcie szczególnie w początkowej fazie pobytu w obcym państwie. Kolejnym elementem mającym znaczenie przy wyborze państwa migracji są informacje przekazywane w internecie czy mediach społecznościowych (tzw. sieci spontaniczne – *spontaneous networks*¹). Dzięki nim osoby migrujące mają wiedzę nie tylko o warunkach

¹ K. Kuschminder, J. de Bresser, M. Siegel, *Irregular Migration Routes to Europe and Factors Influencing Migrants' Destination Choices*, Maastricht 2015, s. 65, <https://www.merit.unu.edu/publications/publications-search/> [dostęp: 2.11.2023].

migracji (przemocy, dyskryminacji, trasie, transporcie, państwach tranzytowych), ale też o sytuacji w państwie docelowym. W ostatnich latach powyższe czynniki miały m.in. wpływ na wybór najczęściej Niemiec, Austrii czy Francji jako miejsca docelowej podróży.

Celem niniejszego artykułu jest analiza szlaków migracyjnych wiodących przez Polskę do państw Europy Zachodniej od 2021 roku, czyli od pojawienia się kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej. Ponadto artykuł skupia się na działaniach polskich władz będących odpowiedzią na wzrost nielegalnych ruchów migracyjnych przez Polskę. Cezury analizy obejmują lata 2021–2023. W artykule postawiono tezę, że tworzenie nowych ograniczeń (wizy, wprowadzanie tymczasowych kontroli granicznych, budowanie murów na granicach) ma wpływ na zmianę szlaków migracyjnych, wzrost nielegalnego podróżowania i chwilowe wyhamowanie przepływów ludności. W celu sprawdzenia powyższego założenia podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytania: 1) jakie są współcześnie powody migracji i jakie państwa/regiony ludzie najczęściej opuszczali?, 2) skąd wiodły i jak przebiegały szlaki nielegalnej migracji przez Polskę w latach 2021–2023?, 3) jak próbowano zahamować nielegalną migrację? Znalezienie odpowiedzi na powyższe pytania wpłynęło na strukturę artykułu, który podzielono na trzy części. W pierwszej z nich przeanalizowano powody migracji i ich uczestników. Następnie eksplikacji poddano szlaki nielegalnej migracji wiodące przez Polskę. Z kolei ostatnia część dotyczy sposobów zwalczania nielegalnego procederu. W opracowaniu problemu poznawczego wykorzystano metody badawcze charakterystyczne dla nauk: politycznych (metoda decyzyjna, porównawcza), historycznych, prawnych (dogmatyczna) i socjologii (statystyczna). Artykuł ma charakter deskryptywno-eksplanacyjny.

Uczestnicy procesów migracyjnych

Sytuacja migracyjna w Europie była i jest kształtowana przez wiele czynników. Ma to związek ze zjawiskiem „polikryzysu”, czyli brakiem jednego kryzysu i nakładaniem się na siebie licznych sytuacji kryzysowych, jak np. finansowych, pandemicznych/popandemicznych, politycznych (w tym wojny, ataki terrorystyczne), żywnościowych czy klimatycznych. Interakcje i sprzężenia zwrotne między nimi sprawiają, że społeczność międzynarodowa doświadcza wielu wstrząsów geopolitycznych, ekonomicznych i społecznych. Nakładające się na siebie kryzysy rzutują na środowisko migracyjne. Zwiększają nierównowagę gospodarczą i demograficzną mającą wpływ na mobilność ludzi (legalną i wbrew prawu, dobrowolną i wymuszoną).

Obserwując ruchy migracyjne w XXI wieku, można stwierdzić, że pojawiła się „kultura migracji”, która tworzy wzory zachowań, postaw, wartości i je utrwała. Pobudza personalnie i zbiorowo świadomość o potrzebie migracji dla polepszenia swojego położenia. Wpływa ona na wzrost aspiracji migracyjnych, informacji o utartych ścieżkach migracyjnych, nowych możliwościach i tym samym powodzeniu realizacji zamierzonego celu. Tworzy ona zwyczaj migracji i tym samym wzór kulturowy polegający na powtarzaniu sposobu myślenia/zachowania w danej sytuacji. Wyzwała zatem naśladownictwo migrowania.

Zjawisko do dotyczyło szczególnie mieszkańców Bliskiego Wschodu, Azji, Afryki i ostatnio Europy Wschodniej (Ukraina). U podstaw ich migracji leżały czynniki wypychające, czyli wojna, konflikty, prześladowania, łamanie praw człowieka, nierównowaga gospodarcza i głód. Według danych UNHCR (z połowy 2023 roku) 52% osób potrzebujących ochrony międzynarodowej pochodziła z trzech państw: Syrii (6,5 mln), Afganistanu (6,1 mln) i Ukrainy (5,9 mln)². Dwie pierwsze nacje migrowały tranzytem przez Polskę, a ostatnia otrzymała ochronę tymczasową.

Katalizatorem zwiększenia napływu nieuregulowanych migrantów z Syrii była nie tylko trwająca w tym państwie wojna, ale również pogarszająca się ich sytuacja w krajach ościennych, w których znaleźli schronienie (szczególnie Turcji, Libanie, Jordanii). Ubożenie tych państw w związku z kłopotami gospodarczymi wpływało na niechęć wobec Syryjczyków i promowanie polityki ich powrotów do ojczyzny. Negatywna postawa społeczeństw przyjmujących wynikała z utożsamiania ich obecności w kategorii problemów. Z badań przeprowadzonych w styczniu i lutym 2023 roku wśród 2948 syryjskich migrantów przebywających w Egipcie, Libanie, Jordanii i Iraku wynikało, że jedynie 1,1% respondentów wyraziła chęć powrotu do ojczyzny w ciągu 12 miesięcy (rok wcześniej – 1,7%)³. Ponadto wzrósł procent osób, który chciał się przenieść do

² *Mid-Year Trends*, UNHCR, 2023, s. 1, <https://www.unhcr.org/mid-year-trends-report-2023> (dostęp: 20.10.2023). Syryjczycy i Afgańczycy zajmowali dwa pierwsze miejsca wśród nacji składających wnioski o ochronę międzynarodową w państwach UE, licząc od 2018 roku, *Asylum Report 2023*, EUAA, 2023, Table 1, s. 414, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-07/2023_Asylum_Report_EN_0.pdf [dostęp: 20.10.2023].

³ *Seventh Regional Survey on Syrian Refugees' Perceptions & Intentions on Return to Syria Egypt, Iraq, Lebanon, Jordan*, UNHCR June 2022, s. 4, https://www.3rpsyriacrisis.org/wp-content/uploads/2022/06/RPIS_2022.pdf; *Asylum Report 2023...*, *op.cit.*, s. 414; *Eighth Regional Survey on Syrian Refugees' Perceptions & Intentions on Return to Syria Egypt, Iraq, Lebanon, Jordan*, UNHCR, May 2023, <https://reporting.unhcr.org/syria-eighth-regional-survey-syrian-refugees%E2%80%99-perceptions-and-intentions-return-syria> [dostęp: 2.10.2023].

kraju trzeciego (z 16% w 2022 roku do 26% w 2023 roku) i był niezdecydowany (z 6% do 9% w 2023 roku)⁴.

Na migrację wbrew prawu decydowali się także obywatele Afganistanu. Przejęcie władzy przez talibów w tym państwie w sierpniu 2021 roku wpłynęło na wzrost przesiedleń wewnętrznych i poza granice kraju. Ostatnia z grup szukała schronienia w: Iranie (4 500 000 ogólna populacja Afgańczyków), Pakistanie (3 700 000), Uzbekistanie (11 700), Tadżykistanie (11 000) i Turkmenistanie (5000)⁵. Inni podążali do Europy. Za zmianami we władzy szło załamanie gospodarcze, ubóstwo, brak bezpieczeństwa żywnościowego, klęski żywiołowe (susze, trzęsienia ziemi), przemoc i ograniczenia praw człowieka (szczególnie kobiet). Wzrost aktywności migracyjnej obywateli Afganistanu był także związany także ze zmianą polityki władz Pakistanu wobec ich przedstawicieli przebywających w tym państwie wbrew prawu. W stosunku do nich 3 października 2023 roku rząd pakistański ogłosił plan repatriacji, który do 1 listopada miał mieć charakter dobrowolny, a później przymusowy. Szacuje się, że dotyczy to 1 700 000 Afgańczyków⁶. Decyzja o wysiedleniu miała związek ze względami bezpieczeństwa – wzrostem aktów terrorystycznych (w opinii władz Pakistanu, w 2023 roku, Afgańczycy brali udział w 14 z 24 samobójczych zamachów bombowych w tym państwie). Według danych na 18 listopada do Afganistanu powróciło 374 600 osób (w tym 48% kobiet, 24% dzieci poniżej 5. roku życia)⁷. Perspektywy po repatriacji były i są tragiczne. Część Afgańczyków nie chce wracać do ojczyzny, a inni przebywając w państwach ościennych dotkniętych złą sytuacją ekonomiczną, udają się w dalszą podróż do Europy.

U podstaw migracji leżała także niekorzystna koniunktura gospodarcza w Iraku, w tym wysokie bezrobocie i brak perspektyw. Niepewność polityczna i ekonomiczna była z kolei przyczyną ruchów migracyjnych z Iranu (międzynarodowe sankcje będące odpowiedzią na irański program nuklearny). Podobne powody motywowały do opuszczenia ojczyzny przez Turków, Pakistańczyków, Indusów, Libańczyków. Uczestnikami procesów migracyjnych byli także mieszkańcy państw afrykańskich. Według Afrykańskiego Centrum Studiów Strate-

⁴ *Ibidem*, s. 10.

⁵ *Regional Refugee Response Plan for Afghanistan Situation 2023*, Summary & Inter-Agency Funding Requirements, January–December 2023, s. 2, <https://reporting.unhcr.org/afghanistan-situation-regional-refugee-response-plan-summary> [dostęp: 1.12.2023].

⁶ A. Shahzad, *Pakistan orders illegal immigrants to leave, including 1.73 million Afghans*, „Reuters” October 3, 2023, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/pakistan-orders-all-illegal-immigrants-leave-after-suicide-bombings-2023-10-03/> [dostęp: 15.11.2023].

⁷ *WHO Afghanistan: Returnees Response Health Situation Report No. 3*, November 23, 2023, <https://reliefweb.int/report/afghanistan/who-afghanistan-returnees-response-health-situation-report-no-3-23-november-2023> [dostęp: 10.11.2023].

gicznych łączna liczba przesiedleńców wewnętrznych i zewnętrznych w 2023 roku wyniosła 40 mln (wzrost o 13% w stosunku do 2022 roku). Przesiedlonych w swoim kraju zostało 77 % z nich, a pozostali z niego wyemigrowali⁸. Miały na to wpływ konflikty, wojny, ataki terrorystyczne, przemoc, zmiany klimatyczne leżące u podstaw złej koniunktury gospodarczej, klęsk żywiołowych, głodu. Wśród migrantów z Afryki dominowali obywatele Maroka, Tunezji i Nigerii, wybierając na miejsce nowego osiedlenia przede wszystkim Austrię i Włochy.

Szlaki migracyjne wiodące przez Polskę

Do państw UE wiodło kilka szlaków migracyjnych. W 2023 roku największy wzrost migracji wbrew prawu odnotowano na szlakach: zachodnioafrykańskim (161%), wschodniośroziemnomorskim (55%) i środkowośroziemnomorski (49%). Z kolei spadek był udziałem szlaków: zachodniobałkańskiego (–31%) i wiodących przez państwa Europy Wschodniej (–12%)⁹. Wśród wyżej wymienionych dróg największa ruchliwość była charakterystyczna dla środkowej części Morza Śródziemnego (157 479 przypadków nielegalnej migracji w 2023 roku) oraz zachodnich Bałkanów (99 068)¹⁰. Polska stała się kluczowym państwem tranzytowym dla migrantów wędrujących szlakami wschodnioeuropejskim i zachodniobałkańskim. Pierwszy z nich wiódł z Białorusi przez Łotwę, Litwę lub z Białorusi przez Litwę do Polski. Jak wynika z danych Straży Granicznej, drogę tę wybierali najczęściej obywatele Iranu, Afganistanu, Indii, a przemytem trudnili się z kolei obywatele Łotwy, Białorusi, Azerbejdżanu, Polski. Inna droga przebiegała z kolei bezpośrednio z Białorusi do Polski, by dalej udać się na zachód Europy. Trasy te należały do bezpiecznych, bowiem nie wiodły one przez morze i w przypadku legalnego podróżowania do Rosji czy Białorusi wiązały się z pokonaniem mniejszej liczby granic państwowych. Po instalacji zapory na granicy przejście do Polski stało się jednak trudniejsze, ale nie niemożliwe. Migranci zdecydowali się na przekra-

⁸ Africa Center for Strategic Studies, *African Conflicts Displace Over 40 Million People*, s. 2, 22 August 2023, <https://africacenter.org/wp-content/uploads/2023/10/African-Conflicts-Displace-Over-40-Million-People.pdf>, [dostęp: 15.11.2023].

⁹ Significant Rise in Irregular Border Crossings in 2023, Highest Since 2016, News FRONTEx, 26.01.2024, <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm> [dostęp: 28.01.2024].

¹⁰ Ibidem. Dla porównania w 2022 roku na szlaku zachodniobałkańskim odnotowano 145 600 przypadków przepływu osób wbrew prawu (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 136%), a środkowośroziemnomorskim – 102 529 przypadków (wzrost o 51%). *Irregular Border Crossings into Eu so Far This Year Highest since 2016*, Frontex, 11.12.2023, <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-border-crossings-into-eu-so-far-this-year-highest-since-2016-hZ9xWZ> [dostęp: 28.01.2024].

czanie jej w niebezpiecznych miejscach, jak np. przez rzeki, bagna. Część odnosiła obrażenia ciała lub nawet ponosiła śmierć. Liczba ostatnich była jednak znacznie mniejsza niż wśród podróżujących przez Morze Śródziemne. W 2021 roku na granicy polsko-białoruskiej zginęło 40 osób, a według danych Grupy Granica do końca 2023 roku liczba ta wzrosła do 55¹¹. Dla porównania szacunkowe statystyki dotyczące śmierci i zaginięć na Morzu Śródziemnym w latach 2021–2023 wyniosły 8404 osób (w tym 2734 osób w 2023 roku)¹².

W 2023 roku polsko-białoruską granicę wbrew prawu usiłovali pokonać obywatele 52 różnych państw (rok wcześniej – 40)¹³. Dominowali Syryjczycy. Wśród ujawnionych obcokrajowców byli także obywatele: Iranu, Erytrei, Afganistanu, Etiopii, Konga, Jemenu, Burundi, Indii, Nepalu, Sudanu, Mali, Libii, Somali, Egiptu, Pakistanu, Bangladeszu, Kamerunu, Nigerii i Algierii. Na granicę polsko-białoruską przybywali z Rosji, do której udawali się na podstawie wiz, np. turystycznych, w celu podjęcia pracy czy nauki. Część przylatywała bezpośrednio do Mińska.

Jednoznacznie wskazanie liczby osób przekraczającej granicę polsko-białoruską było i jest trudne. Można ją oszacować na podstawie liczby prób przekroczeń granicy czy zatrzymań osób, które przekroczyły lub próbowały przekroczyć granicę wbrew prawu. Należy jednocześnie zaznaczyć, że liczby prób nie można utożsamiać z liczbą osób, bowiem ci sami migranci mogli podejmować wielokrotne próby przekroczenia granicy. Według danych Służb Granicznych w 2021 roku odnotowano 39 697 prób przekroczenia granicy wbrew przepisom lub usiłowania jej przekroczenia. Liczba ta w porównaniu do roku poprzedniego była wyższa ponad 300 razy. Najwięcej prób odnotowano w październiku 2021 roku (17 447)¹⁴. W kolejnym roku spadły one do 15 600 (2022), by następnie wzrosnąć do ok. 26 000 prób w 2023 roku (najwięcej w lipcu – 3700)¹⁵.

¹¹ Facebook, Grupa Granica, 29.01.2024, <https://www.facebook.com/search/top/?q=grupa%20granica> [dostęp: 8.12.2023].

¹² *Mediterranean Situation*, December 31, 2023, <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean> [dostęp: 2.01.2024].

¹³ E. Szczepańska, *Na granicy polsko-białoruskiej*, 4.01.2024, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12809,Na-granicy-polsko-bialoruskiej.html> [dostęp: 5.01.2024]; *Aktualności*, Straż Graniczna, 5.10.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12419,Wczoraj-na-granicy.html> [dostęp: 8.11.2023]; W. Szubzda, *Spada liczba prób nielegalnego przekraczania granicy – SG podsumowuje rok*, „Polskie Radio Białystok”, 1.01.2023, <https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/221952> [dostęp: 2.11.2023].

¹⁴ E. Szczepańska, *Nielegalne przekroczenia granicy z Białorusią w 2021 r.*, 12.01.2022, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/9689,Nielegalne-przekroczenia-granicy-z-Bialorusia-w-2021-r.html> [dostęp: 2.11.2023].

¹⁵ Twitter, Straż Graniczna, 23.11.2023, 28.12.2023, https://twitter.com/Straż_Graniczna [dostęp: 12.11.2023]. E. Szczepańska, *Na granicy polsko-białoruskiej*, 2.01.2024, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12801,Na-granicy-polsko-bialoruskiej.html> [dostęp: 2.01.2024].

Łącznie w 2023 roku funkcjonariusze podlaskiego oddziału SG zatrzymali 604 pomocników i osoby odpowiedzialne za udział w zorganizowaniu przekroczenia granicy wbrew prawu, w tym 519 na odcinku granicy polsko-białoruskiej i 85 polsko-litewskiej¹⁶. Wśród nich byli obywatele Polski, Uzbekistanu, Ukrainy, Gruzji, Litwy, Afganistanu, Białorusi. W 2022 roku zatrzymano 415 pomocników organizujących przekraczanie granicy wbrew prawu. Z kolei w 2021 roku postawiono 426 zarzutów w tym zakresie, a przed wybuchem kryzysu humanitarnego w 2020 roku było ich 31¹⁷.

Przywołując z kolei dane dotyczące liczby zatrzymań za przekroczenie granicy wbrew przepisom, należy mieć na myśli osoby, które przekroczyły granicę i nie zostały poddane push-backowi. Tym samym zostały umieszczone w ośrodkach strzeżonych lub otwartych dla cudzoziemców. Z danych statystycznych SG wynikało, że na granicy zewnętrznej UE w 2021 roku ogólna liczba zatrzymanych cudzoziemców wyniosła 7463 osób i była większa o ponad 200% w stosunku do roku wcześniejszego. Na odcinku granicy z Białorusią zatrzymano 38,5% ogólnej liczby (2877) i był to wzrost o 1070% w stosunku 2020 roku (dla porównania liczba zatrzymanych na odcinku z Ukrainą wyniosła 3712)¹⁸. Wśród zatrzymanych na pograniczu polsko-białoruskim w 2021 roku dominowali obywatele: Iraku (1557), Afganistanu (447), Syrii (272)¹⁹. W kolejnych latach liczba ta spadała i w 2022 roku wyniosła 588, a rok później – 565²⁰.

Warto zauważyć, że nastąpił wzrost zatrzymań na granicy wewnętrznej, co pokazuje, iż część imigrantów przedostała się przez zewnętrzną granicę UE. W tym przypadku dominowały zatrzymania na granicy z Niemcami (1134 obywatele państw trzecich), na której ujęto najwięcej obywateli: Iraku (453), Ukrainy (191) i Syrii (135)²¹. W 2022 roku liczba zatrzymań była równa 1228, a w 2023

¹⁶ K. Szwed, *Kolejny organizator nielegalnego przekraczania granicy w rękach Straży Granicznej*, 27.12.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12786,Kolejny-organizator-nielegalnego-przekraczania-granicy-w-rekach-Strazy-Graniczne.html> [dostęp: 2.01.2024].

¹⁷ M. Tochwin, *2022 rok na polsko-białoruskiej granicy. Samych prób nielegalnego wejścia na teren RP było ponad 15,5 tysiąca*, „Gazeta Współczesna”, 29.12.2022, <https://wspolczesna.pl/2022-rok-na-polskobialoruskiej-granicy-samych-prob-nielegalnego-wejscia-na-teren-rp-bylo-ponad-155-tysiaca/ar/c1-17162997> [dostęp: 1.12.2023]; *Prawie 40 tys. prób nielegalnego przekroczenia polsko-białoruskiej granicy. SG podsumowuje rok*, „InfoSecurity24.pl”, 3.01.2022, <https://infosecurity24.pl/sluzby-mundurowe/straz-graniczna/prawie-40-tys-prob-nielegalnego-przekroczenia-polsko-bialoruskiej-granicy-sg-podsumowuje-rok> [dostęp: 1.12.2023].

¹⁸ *Informacja statystyczna za 2021 r.*, Straż Graniczna, Warszawa styczeń 2022, s. 12, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> [dostęp: 4.12.2023].

¹⁹ *Ibidem*, s. 17.

²⁰ *Informacja statystyczna za 2023 r.*, Straż Graniczna, Warszawa luty 2024, s. 11, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> [dostęp: 24.02.2024].

²¹ *Informacja statystyczna za 2021 r...., op.cit.*, s. 15.

roku – 2228, co stanowiło 41% wszystkich zatrzymań na granicy zewnętrznej (z wyłączeniem morskiej i lotniczej)²². Według Policji Federalnej z Niemiec liczby te były zdecydowanie większe. Ze statystyk tej instytucji wynika, że w 2021 roku wykryto 11 228 cudzoziemców, którzy wbrew prawu przekroczyli niemiecką granicę, podążając z Białorusi przez Polskę²³. Rok później – 8760²⁴, a w 2023 roku nastąpił wzrost do 14 303 osób (styczeń–lipiec)²⁵. Oznacza to, że od początku kryzysu na granicy polsko-białoruskiej do lipca 2023 roku w Niemczech zatrzymano ponad 34 000 migrantów o nieuregulowanym statusie przybyłych do tego państwa przez Polskę (z Białorusi). Podczas gdy w Polsce niecałe 4000.

Drugim ze szlaków prowadzących przez Polskę do Niemiec był wspomniany już szlak zachodniobałkański. Od 2022 roku zyskał on na znaczeniu. Wówczas liczba nielegalnych przyjazdów do UE przez ten region w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 60%, osiągając poziom 144 118 przypadków. Była to najwyższa liczba od kryzysu w 2015 roku, kiedy przez ten szlak nielegalnie przedostało się do UE 764 033 imigrantów²⁶. Udział tego szlaku w całkowitej liczbie nielegalnych wjazdów do UE w 2022 roku wyniósł 44% (dla porównania w 2019 roku – 11%)²⁷. W 2022 roku wbrew prawu granice lądowe szlakiem zachodniobałkańskim przemierzali przede wszystkim Syryjczycy (79 932 osób, rok wcześniej – 38 723), Afgańczycy (23 409; 12 297) i Turcy (8836; 1652)²⁸.

²² *Informacja statystyczna za 2022 r.*, Straż Graniczna, Warszawa styczeń 2023, s. 12, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> [dostęp: 4.12.2023]; *Informacja statystyczna za 2023 r...*, *op.cit.*, s. 11.

²³ *Illegale Migration aus Belarus über Polen nach Deutschland: 11.228 Feststellungen durch die Bundespolizei im Jahr 2021*, Bundespolizei, 17 Januar 2022, https://www.bundespolizei.de/Web/DE/04Aktuelles/01Meldungen/2021/10/pm_1_22_file.pdf?__blob=publicationFile&v=2 [dostęp: 4.11.2023].

²⁴ *Jahresbericht 2022*, Bundespolizei 2023, s. 47, https://www.bundespolizei.de/Web/DE/Service/Mediathek/Jahresberichte/jahresbericht_2022_file.pdf?__blob=publicationFile&v=4 [dostęp: 4.11.2023].

²⁵ M. Tomczak, *Ile osób naprawdę pokonuje granicę polsko-białorską? Dane niemieckich służb ujawniają skalę*, „oko.press”, 17.08.2023, <https://oko.press/ile-osob-pokonuje-granice-polsko-bialoruska-dane-niemieckie> [dostęp: 12.11.2023]. Według statystyk niemieckiej policji liczba nieuprawnionych wjazdów do Niemiec wyniosła w: 2021 roku – 57 637, 2022 roku – 91 986, 2023 roku – 127 549, *Feststellungen von unerlaubten Einreisen durch die Bundespolizei* (Stand: 31. Dezember 2023), <https://www.bundespolizei.de/Web/DE/04Aktuelles/01Meldungen/2024/01/240118-unerlaubte-einreisen-bp.html> [dostęp: 20.01.2024].

²⁶ *Western Balkans: Mixed Migration Trends and Dynamics*, MMC Research Report, May 2023, Figure 4, s. 16, https://mixedmigration.org/wp-content/uploads/2023/06/275_Western-Balkans-Report.pdf [dostęp: 23.11.2023].

²⁷ *Ibidem*, s. 14.

²⁸ *Risk Analysis for 2023/2024*, Annex Tabele 3, s. 47, FRONTEX 4.09.2023, https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/General/ARA_2023.pdf [dostęp: 20.11.2023].

Głównym ich celem były Niemcy. Wśród migrantów dominowali mężczyźni (94%) w wieku poniżej 29 lat (75%), stanu wolnego (76%)²⁹.

Migranci korzystający ze szlaku zachodniobałkańskiego w 2023 roku zmienili kierunek wędrówki do Europy Zachodniej. Nowa droga wiodła ze Słowacji przez Polskę i częściowo Czechy (do Europy wjeżdżali najczęściej przez Bułgarię, Grecję lub Bośnię i Hercegowinę, Serbię, by dalej kontynuować podróż przez Chorwację czy Węgry), a nie jak wcześniej przez Austrię. Presja migracyjna tą drogą wynikała m.in. z faktu, że Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra oraz Serbia miały zawarte z wieloma państwami umowy o ruchu bezwizowym, z którymi UE posiadała reżim wizowy. Przedostanie się do tych państw znacznie skracало trasę na zachód Europy. Część z nich przechodziła przez Chorwację, w której według wicepremiera Davora Božinovića od stycznia do października 2023 roku liczba przekroczeń granicy wbrew prawu była wyższa niż rok wcześniej o 73% (62 452)³⁰.

Migranci, którzy tranzytem udawali się do Niemiec i zostali zatrzymani w Polsce, dysponowali najczęściej dokumentami uprawniającymi ich do pobytu na Słowacji (wizy pracownicze, studenckie, złożone wnioski o ochronę międzynarodową). Władze słowackie, chcąc ograniczyć imigrację i przywrócić natychmiastową możliwość wydalania cudzoziemców, zaproponowały zmianę prawa. Dotyczyło to nowelizacji ustawy o pobycie cudzoziemców (nr 404/2011) m.in. w związku z uchynieniem 15 września 2023 roku stanu kryzysowego związanego z COVID-19³¹. Na mocy zaktualizowanego aktu (art. 61a.6) policja została zwolniona z obowiązku wystawiania obywatelom państw trzecich zezwolenia na pobyt czasowy. Zdecydowano, że dokument uprawniający do tego rodzaju pobytu nie będzie wystawiany cudzoziemcom będącym w tranzycie przez to państwo. Zmiany dotyczyły także podejmowania działań w sprawie wydalania administracyjnego podczas pobytu na Słowacji. Do czasu nowelizacji aktu policja nie podejmowała takiej aktywności, a po zmianach ustawa określa przypadek, w którym nie może być wszczęte postępowanie w powyższej sprawie. Dotyczy to sytuacji, w której postępowanie wydalania nie jest możliwe do zrealizowania (art. 77.3). Usunięto ponadto art. 131i.9 dający możliwość zawieszenia wyko-

²⁹ *Migration Trends in the Western Balkans in 2022*, IOM DTM, 2023, s. 11, https://bih.iom.int/sites/g/files/tmzbdll1076/files/documents/WB_Annual_Report.pdf [dostęp: 23.11.2023].

³⁰ *Božinović: u EU ove godine ilegalno ušlo milijun ljudi, ali nema potrebe za vojskom na granici*, „Braniteljski portal”, 9.11.2023, <https://www.braniteljski-portal.hr/bozinovic-u-eu-ove-godine-ilegalno-uslo-milijun-ljudi-ali-nema-potrebe-za-vojskom-na-granici/> [dostęp: 23.11.2023].

³¹ *Zmeny v zákone o pobyte cudzincov v súvislosti s krízovou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19*, Migračné Informačné Centrum IOM, 13 september 2023, https://www.mic-iom-sk.translate.google.sk/pobyt2/zakladne-informacie/651-zmeny-zakon-pobyt-cudzincov-covid19.html?_x_tr_sl=sk&_x_tr_tl=pl&_x_tr_hl=pl&_x_tr_pto=sc [dostęp: 6.11.2023].

niania decyzji o wydaleniu w związku z sytuacją nadzwyczajną wywołaną pandemią³². Rząd zaakceptował zmiany 6 września 2023 roku, a Rada Narodowa Republiki Słowackiej 11 września nie podjęła dyskusji na ten temat z uwagi na brak kworum³³.

Wzmożony przepływ imigrantów o nieuregulowanym statusie przez granicę polsko-słowacką wpłynął na decyzję o tymczasowym wprowadzeniu kontroli granicznych na tym odcinku oraz zamknięciu niektórych przejść. Uczyniono to 4 października 2023 roku. Jak wskazywał gen dyw. SG Tomasz Praga, w 2023 roku na Słowacji zatrzymano ponad 23 000 imigrantów o nieuregulowanym statusie, co miało wpływ na zwiększenie liczby zatrzymanych na granicy polsko-słowackiej³⁴. Z kolei według danych słowackich od stycznia do października 2023 roku zarejestrowano 39 688 imigrantów o nieuregulowanym statusie, co oznaczało jedenastokrotny wzrost w stosunku do roku poprzedniego³⁵.

Słaski oddział SG od stycznia do listopada 2023 roku zatrzymał 1073 imigrantów, którzy wbrew prawu przekroczyli granicę, w tym 1068 osób między Słowacją i Polską i 5 osób między Czechami i Polską. Był to siedemnastokrotny wzrost na odcinku ze Słowacją w stosunku do roku poprzedniego, kiedy liczba zatrzymań wyniosła 61³⁶. Z kolei według sprawozdania SG za 2023 rok liczba zatrzymanych na granicy ze Słowacją wyniosła 1419 osób³⁷. Migranci, którym udało się w nielegalny sposób przekroczyć granicę, często podlegali readmisji na Słowację. Przed wprowadzeniem tymczasowej kontroli na granicy strona polska wnioskowała o przekazanie Słowacji 758 cudzoziemców (170 w sierpniu

³² *Dôvodová Správa*, Bratislava, 6 september 2023, <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=533636> [dostęp: 9.11.2023]; Zákon o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zákon č. 404/2011 Z. z., <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2011-404> [dostęp: 9.11.2023].

³³ TASR, *Parlamentu sa nepodarilo otvoriť mimoriadnu schôdzu k migrácii*, „Pravda”, 11.09.2023, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/680948-parlamentu-sa-nepodarilo-ani-na-treti-pokus-otvorit-mimoriadnu-schodzu-k-migracii/> [dostęp: 6.11.2023].

³⁴ *Konferencja kierownictwa MSWiA dotycząca tymczasowego przywrócenie kontroli na granicy polsko-słowackiej*, MSWiA, 3.10.2023, <https://www.gov.pl/web/mswia/konferencja-kierownictwa-mswia-dotyczaca-tymczasowego-przywrocenie-kontroli-na-granicy-polsko-slowackiej> [dostęp: 17.11.2023].

³⁵ A. Mogilevskaia, E. Štenclová, *Reportáž: Migračná vlna otriasa Schengenom. Susedné štáty spustili kontroly, ako vyzerá situácia na českých či poľských priechodoch?*, „Pravda”, 4.10.2023, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/683886-na-styri-hranice-so-slovenskom-sa-vratili-policajne-kontroly-ochr/> (dostęp: 6.11.2023).

³⁶ T. Mateusiak, P. Pawlik, *Kryzys migracyjny w Europie przybiera na sile? Byliśmy na Słowacji. „Problem staje się palący”*, „onet.pl”, 15.11.2023, <https://www.onet.pl/informacje/onetkrakow/kryzys-migracyjny-w-europie-przybiera-na-sile-strach-co-bedzie-zima/ssmh22x,79cfc278> [dostęp: 20.11.2023].

³⁷ *Informacja statystyczna za 2023 r...., op.cit.*

i 588 we wrześniu). Wśród nich byli obywatele Syrii (714), Turcji (28), Iraku (9) i Afganistanu (4)³⁸.

Wprowadzenie tymczasowej kontroli wpłynęło na zmianę taktyki pokonywania granicy. Część cudzoziemców rezygnowała z transportu samochodowego, kolejowego na rzecz przejścia pieszo przez zieloną granicę. Inni czekali na Słowacji aż skończą się tymczasowe kontrole³⁹. Tworzyli obozy np. w okolicy wsi Rovňa, Oščadnica, Nitre, Novoti⁴⁰. Wprowadzenie kontroli granicznych nie zatrzymało migracji, choć ją zmniejszyło (np. w ciągu 7 dni po wprowadzeniu kontroli funkcjonariusze Śląskiego Oddziału SG zatrzymali 102 migrantów o nieuregulowanym statusie, a tydzień wcześniej – 237 osób⁴¹). Imigranci częściej wybierali odcinek chroniony przez Śląski Oddział SG (87 km) niż Karpacki Oddział SG (320 km)⁴².

Nielegalny napływ przez szlak zachodniobałkański z Polski do Niemiec miał wpływ na wzrost liczby składanych pierwszych wniosków o ochronę międzynarodową w tym państwie. W 2023 roku złożono 325 801 wniosków, podczas gdy w 2022 roku – 244 132⁴³. W następstwie wzmożonego ruchu migracyjnego władze Niemiec podjęły decyzję o wprowadzeniu tymczasowych kontroli granicznych. Ponadto premierzy krajów związkowych wraz z kanclerzem Olafem Scholzem w listopadzie 2023 roku uzgodnili pakiet środków ograniczających nielegalną migrację. Dotyczył on: 1) skrócenia czasu rozpatrywania procedur azylowych; 2) ustalenia stawki rocznego ryczałtu na osobę ubiegającą się pierwszy raz o azyl w wysokości 7500 euro od 2024 roku; 3) zmniejszenia świadczeń dla osób ubiegających się o azyl, które przebywają w Niemczech dłużej niż półtora roku (środki z ustawy o świadczeniach dla osób ubiegających się o azyl będą wy-

³⁸ PAP, *Straż Graniczna: Pół tysiąca migrantów odesłanych na Słowację w ramach readmisji*, „Gazeta Prawna”, 6.10.2023, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/9315749,straz-graniczna-pol-tysiaca-migrantow-odeslanych-na-slowacje-w-ramach.html> [dostęp: 22.11.2023].

³⁹ I. Kasprzak, G. Zawadka, *Jak imigranci omijają kontrole na granicy Polski ze Słowacją*, „Rzeczpospolita”, 12.10.2023, <https://www.rp.pl/sluzby/art39254041-jak-imigranci-omijaja-kontrole-na-granicy-polski-ze-slowacja> [dostęp: 6.11.2023].

⁴⁰ K. Malovcova, *Ostat tu nechcú, návrat odmietajú, ďalej nemôžu. Na Slovensku uviazli stovky migrantov*, 6.10.2023, <https://www.noviny.sk/slovensko/842793-ostat-tu-nechcu-navrat-odmietaju-dalej-nemozu-na-slovensku-uviazli-stovky-migrantov> [dostęp: 20.11.2023].

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² N. Stępień, *Kontrole na granicy ze Słowacją. Podali statystyki*, „money.pl”, 14.10.2023, <https://www.money.pl/gospodarka/kontrole-na-granicy-ze-slowacja-podali-statystyki-6952044887923648a.html> [dostęp: 15.11.2023].

⁴³ *Anzahl der Asylanträge (insgesamt) in Deutschland von 1995 bis 2023*, „Statist”, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/76095/umfrage/asylantraege-insgesamt-in-deutschland-seit-1995/> [dostęp: 2.01.2024].

płacane przez 36 miesięcy, a nie jak wcześniej 18, co ograniczy dostęp do zasiłku obywatelskiego); 4) wprowadzenia kart płatniczych zamiast gotówki dla osób ubiegających się o azyl na zakup towarów codziennego użytku; 5) sprawdzenia możliwości uruchomienia procedur azylowych poza Europą w państwach tranzytu lub trzecich z poszanowaniem konwencji genewskiej; 6) zwiększenia liczby deportacji osób, którym odmówiono azylu na mocy nowych czy istniejących porozumień; 7) przeprowadzania kontroli granicznych przed granicą niemiecką za zgodą państwa sąsiedzkiego i utrzymanie dotychczasowych kontroli tymczasowych; 8) powołania Komisji ds. Zarządzania Migracjami⁴⁴.

Metody zwalczania nielegalnej migracji

Zwalczanie nielegalnej migracji było priorytetowym zadaniem UE, jak również poszczególnych państw członkowskich. Odniesienia do tego zagadnienia można odnaleźć w negocjowanym projekcie europejskiego paktu o migracji i azylu. Zakłada on m.in. ustanowienie jednolitej procedury azylowej, współpracę z państwami tranzytu i pochodzenia, szybkie procedury na granicach, obowiązkową solidarność i pomoc państwom UE doświadczającym presji migracyjnej oraz zwiększenie kontroli bezpieczeństwa na granicach unijnych. Częścią powyższego paktu jest m.in. rozporządzenie o sytuacjach kryzysowych i sytuacji siły wyższej w dziedzinie migracji i azylu⁴⁵. W październiku 2023 roku przeciwko niemu opowiedziały się Polska i Węgry, a Czechy, Słowacja i Austria wstrzymały się. To jednak nie przeszkodziło w przyjęciu tego aktu.

W ramach ograniczenia procedury nielegalnego napływu migrantów UE wzmocniała swoje partnerstwo m.in. z państwami Bałkanów Zachodnich, które od 2015 roku należą do głównych obszarów przebiegu szlaku migracyjnego do Europy, z przedstawicielami których zorganizowano szczyt UE-Bałkany Zachodnie 6 grudnia 2022 roku. Dzień wcześniej unijna komisarz ds. wewnętrznych Ylva Johansson ogłosiła pięciopunktowy plan działania w tym zakresie. Obejmował on: 1) wzmocnienie zarządzania granicami na szlakach; 2) szybkie procedury azylowe i wsparcie w zakresie zdolności przyjmowania; 3) zwalczanie przemytu migrantów; 4) wzmocnienie współpracy w zakresie readmisji i powrotów;

⁴⁴ *Besprechung des Bundeskanzlers mit den Regierungschefinnen und Regierungschefs der Länder am 6. November 2023*, https://www.frnrw.de/fileadmin/frnrw/media/downloads/Themen_a-Z/Aufnahme_von_Fluechtlingen/2023-11-07-mpk-fluechtlingspolitik-data.pdf [dostęp: 10.11.2023].

⁴⁵ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Addressing Situations of Crisis and Force Majeure in the Field of Migration and Asylum, Brussels, 4 October 2023, <https://www.consilium.europa.eu/media/67070/st13800-en23.pdf> [dostęp: 10.11.2023].

5) dostosowanie polityki wizowej⁴⁶. Określał on 20 różnych środków operacyjnych mających na celu wzmocnienie partnerstwa UE z Bałkanami Zachodnimi. Szczyt zakończył się wydaniem wspólnej deklaracji, w której odniesiono się także do problemu nieuregulowanej migracji. Za wspólny obowiązek przyjęto zarządzanie migracją w ramach partnerstwa. W tym celu UE zaproponowała specjalne programy w sprawie ochrony granic, zwalczania przestępczości granicznej, usprawnienia systemów azytowych i recepcyjnych, dostosowania państw partnerskich do unijnej polityki wizowej oraz organizacji powrotów z Bałkanów Zachodnich migrantów do krajów ich pochodzenia⁴⁷.

Inną metodą zapobiegania nielegalnej migracji było stawianie murów granicznych czy ogrodzeń na granicach zewnętrznych UE i wewnątrz niej. W latach 2014–2022 łączna długość powyższych zabezpieczeń wzrosła z 315 do 2048 km⁴⁸. Zabezpieczenia pojawiły się m.in. na granicach: Litwy z Białorusią i Rosją, Grecji z Turcją, Bułgarii z Turcją, Węgier z Serbią i Chorwacją, Estonii z Rosją, Łotwy z Białorusią. W gronie tych państw znalazła się także Polska. Wraz z rozpoczęciem kryzysu na granicy polsko-białoruskiej w lipcu 2021 roku rozpoczęto budowę tymczasowego ogrodzenia z zasieków w postaci ogrodzenia spiralnego, a we wrześniu w pasie drogi granicznej ustawiono dodatkowo 123 891 metrów płotu⁴⁹. Następnie w listopadzie 2021 roku prezydent RP podpisał stosowną ustawę, której celem było określenie zasad przygotowania i realizacji budowy zabezpieczenia granicy⁵⁰. W czerwcu 2023 roku formalnie zakończono budowę bariery elektronicznej o długości 206 km (wyposażonej w 3000 kamer dziennonocnych i termowizyjnych, 400 km kabli detekcyjnych oraz 11 kontenerów teletechnicznych⁵¹). Ponadto w 2024 roku zaplanowano rozpoczęcie budowy zapory wzdłuż rzek – Bug (województwo lubelskie), Świsłocz, Istoczanka (wo-

⁴⁶ *EU Action Plan on the Western Balkans*, December 2022, https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf [dostęp: 12.11.2023].

⁴⁷ Deklaracja z Tirany, 6 grudnia 2022, Szczyt UE-Balkany Zachodnie, punkty 27–29, s. 10–11, <https://www.consilium.europa.eu/media/60558/tirana-declaration-pl.pdf> [dostęp: 12.11.2023].

⁴⁸ C. Dumbrava, *Walls and fences at EU borders*, European Parliamentary Research Service, October 2022, s. 1, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733692/EPRS_BRI\(2022\)733692_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733692/EPRS_BRI(2022)733692_EN.pdf) [dostęp: 22.11.2023].

⁴⁹ Uzasadnienie projektu ustawy o budowie zabezpieczenia granicy państwowej. Druk nr 1657, s. 2, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1657> [dostęp: 8.11.2023].

⁵⁰ Ustawa z dnia 29 października 2021 r. o budowie zabezpieczenia granicy państwowej, Dz.U. 2021, poz. 1992.

⁵¹ K. Szwed, *Zakończenie odbioru bariery elektronicznej na granicy polsko-białoruskiej*, 15.06.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/11875,Zakonczenie-odbioru-bariery-elektronicznej-na-granicy-polsko-bialoruskiej.html> [dostęp: 2.11.2023].

jewództwo podlaskie)⁵². Polskie władze zdecydowały także o powstaniu bariery fizycznej na granicy z Rosją. Uruchomiono ją w październiku 2023 roku na długości 200 km (tworzy ją ponad 2000 słupów kamerowych, ok. 2800 kamer dziennie-nocnych i termowizyjnych, setki kilometrów kabli detekcyjnych oraz 12 kontenerów teletechnicznych)⁵³.

W zwalczanie przekroczenia granicy wbrew prawu zostali włączeni funkcjonariusze Polsko-Niemieckiego Centrum Współpracy Służb Granicznych, Policyjnych i Celnych w Świecku. Było to pokłosiem wspólnego oświadczenia wiceministra Bartosza Grodeckiego oraz ministra spraw wewnętrznych Niemiec Nancy Faeser (30 maja 2023 roku). W nim zadeklarowali współpracę w zakresie zapobiegania nielegalnej migracji, w tym wspólne kontrole na drogach, w pociągach i wymianę informacji⁵⁴. Ponadto minister N. Faeser pod koniec września 2023 roku zaproponowała kooperację niemieckiej policji z polską i czeską Strażą Graniczną oraz utworzenie wspólnej grupy zadaniowej kierowanej w ramach platformy współpracy państw członkowskich EMPACT (Europejskiej Multidyscyplinarnej Platformy Przeciwko Zagrożeniom Przestępczym)⁵⁵.

Zapowiedź polsko-niemieckiej współpracy w walce z nielegalną migracją zaowocowała także wspólnymi kontrolami funkcjonariuszy Nadodrzańskiego Oddziału SG z niemiecką policją z Forst i Ludwigsdorf. Był to rezultat poczynionych w maju 2023 roku uzgodnień Komendanta Głównego Straży Granicznej i Prezydenta Policji Federalnej Niemiec zakładających ukierunkowaną na przeciwdziałanie oraz zwalczanie nielegalnej migracji współpracę obu służb. Do 1 września 2023 roku wspólne kontrole miały miejsce osiem razy. Ich efektem było zatrzymanie 68 cudzoziemców przebywających na terytorium RP wbrew prawu (54 Syryjczyków, 10 Indusów, 2 Egipcjan, po jednym obywatelu Mołdawii

⁵² PAP/RAF, *W przyszłym roku rozpocznie się budowa zapory elektronicznej wzdłuż Bugu i Świsłoczy*, „Portal samorządowy.pl”, 12.08.2023, <https://www.portalsamorzadowy.pl/wydarzenia-lokalne/w-przyszlym-roku-rozpocznie-sie-budowa-zapory-elektronicznej-wzdłuż-bugu-i-swisloczy,481587.html> [dostęp: 8.11.2023].

⁵³ *Uruchomienie Centrum Nadzoru Straży Granicznej w Kętrzynie i bariery elektronicznej na granicy polsko-rosyjskiej*, MSWiA, 13.10.2023, <https://www.gov.pl/web/mswia/uruchomienie-centrum-nadzoru-strazy-granicznej-w-ketrzynie-i-bariery-elektronicznej-na-granicy-polsko-rosyjskiej> [dostęp: 12.11.2023].

⁵⁴ K. Szwed, *Wizyta ministrów Polski i Niemiec w Polsko-Niemieckim Centrum Współpracy Służb Granicznych, Policyjnych i Celnych w Świecku*, 31.05.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/11798,Wizyta-ministrow-Polski-i-Niemiec-w-Polsko-Niemieckim-Centrum-Wspolpracy-Sluzb-G.html> [dostęp: 22.11.2023].

⁵⁵ *Bundesinnenministerin Faeser vereinbart mit Polen und Tschechien gemeinsame Streifen auf dortigem Staatsgebiet und Taskforce gegen Schleusungskriminalität*, 29.09.2023, <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/DE/2023/09/gemeinsame-streifen-taskforce.html> [dostęp: 23.11.2023].

i Pakistanu) i 12 cudzoziemców, którym postawiono zarzut udzielania pomocy w nielegalnym przekraczaniu granicy (6 Ukraińcom, 3 Syryjczykom, Gruzinowi, Uzbekowi i bezpaństwowcowi narodowości syryjskiej)⁵⁶.

Innym działaniem zmierzającym do zmniejszenia nielegalnej imigracji było wprowadzenie tymczasowych kontroli granicznych. Jest to środek ostateczny stosowany w sytuacjach nadzwyczajnych w określonym czasie. Kontrola graniczna może zostać wprowadzona na podstawie art. 28 kodeksu granicznego Schengen. Jeśli jest to konieczne, kontrola zostaje wprowadzona na 10 dni, a następnie przedłużana na 20-dniowe okresy. W trybie pilnym maksymalny całkowity okres przywrócenia kontroli może wynosić dwa miesiące. Łączny okres przywrócenia kontroli nie może przekraczać 6 miesięcy.

W 2023 roku tymczasowe kontrole graniczne przywróciło 10 z 27 państw członkowskich UE. Wśród nich była Polska, która na mocy rozporządzenia z dnia 3 października 2023 roku wprowadziła ją na granicy ze Słowacją⁵⁷. Decyzję w tej sprawie następnie przedłużono do 2 stycznia 2024 roku. Przyczyną tego była utrzymująca się presja na szlaku zachodniobałkańskim. W ochronie granicy polsko-słowackiej funkcjonariuszy SG wspierali żołnierze wojsk operacyjnych, obrony terytorialnej i inżynieryjnych (21. Brygady Strzelców Podhalańskich, 11. Małopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej i 13. Śląskiej Brygady Obrony Terytorialnej)⁵⁸. W wyniku wprowadzenia tymczasowych kontroli na granicy polsko-słowackiej skontrolowano 383 000 osób i 146 000 pojazdów (4.10.2023–7.11.2023). Ponadto w 2023 roku ujawniono ponad 2000 cudzoziemców pragnących dostać się ze Słowacji do Polski wbrew prawu, podczas gdy rok wcześniej było to 28 osób⁵⁹.

Poza Polską tymczasowe kontrole graniczne przywróciły władze słowackie na granicy z Węgrami (od 5.10 do 22.01.2024)⁶⁰. Na szlaku zachodniobałkańskim uczyniły to także: Słowenia na granicy z Chorwacją i Węgrami (21.10.2023–21.06.2024), Czechy na granicy ze Słowacją (4.10.2023–3.01.2024). 16 paździer-

⁵⁶ E. Szczepańska, *Wspólne polsko-niemieckie działania kontrolne*, 1.09.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12248,Wspolne-polsko-niemieckie-dzialania-kontrolne.html> [dostęp: 12.11.2023].

⁵⁷ „Dziennik Ustaw” 2023, poz. 2120, „Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 października 2023 r. w sprawie przywrócenia tymczasowo kontroli granicznej osób przekraczających granicę państwową stanowiącą granicę wewnętrzną”.

⁵⁸ M. Kowalska-Sendek, *Wojsko wzmacnia ochronę granicy polsko-słowackiej*, „Polska Zbrojna”, 4.10.2023, <https://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/40482?t=Wojско-wzmacnia-ochrone-granicy-polsko-slowackiej> [dostęp: 2.12.2023].

⁵⁹ Twitter, Straż Graniczna, 7.11.2023, https://twitter.com/Straż_Graniczna [dostęp: 8.11.2023].

⁶⁰ *Temporary Reintroduction of Border Control*, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_en [dostęp: 29.12.2023].

nika 2023 roku tymczasową kontrolę wprowadziły Niemcy na granicach z Polską, Czechami i Szwajcarią (do 15.03.2024) oraz Austrią (12.11.2023–11.05.2024). Podobnie uczyniła Austria na granicy z Węgrami, Słowenią (12.05.2023–11.05.2024), Czechami (18.10.2023–16.02.2024) i Słowacją (4.10.2023–3.02.2024). Powodem podjęcia decyzji była wysoka presja migracyjna i wzrost liczby wniosków o ochronę międzynarodową, handlu ludźmi i przemytu osób.

Podsumowanie

Jednym z największych wyzwań stojących przed państwami UE jest postępująca migracja. Mimo iż była ona immamentnym elementem dziejów Europy, to jednak po wybuchu „arabskiej wiosny” w 2011 roku zjawisko to przybrało na sile. W rezultacie doszło do podziałów w UE, wzrostu popularności antyimigranckich partii, wznoszenia murów na granicach i zaostrzenia prawnych regulacji wobec migrantów o nieuregulowanym statusie. Wprowadzanie nowych rozwiązań nie miało znaczącego wpływu na zahamowanie migracji, ale na zmianę tras dotarcia do UE. Oznacza to, że postawiona na wstępie teza znalazła potwierdzenie. Mimo przeciwności podczas podróży migranci nie zamierzali wracać do domu (tak twierdziło 94% osób przemieszczających się przez Bałkany Zachodnie w 2022 roku)⁶¹. Byli konsekwentni w swoich aspiracjach. Wykorzystując sieci migranckie, w tym spontaniczne, decydowali zarówno o przebiegu drogi, jak i miejscu destynacji. Polska, od 2021 roku, stała się państwem tranzytowym. Na zachód Europy przez teren RP wiodły szlaki z Białorusi, Litwy i Słowacji. Mur wniesiony na granicy polsko-białoruskiej zahamował migrację, ale jej nie zlikwidował. Migranci zmienili szlaki i starali się dostać do wyznaczonego państwa.

Bibliografia

Źródła

- *Aktualności*, Straż Graniczna, 5.10.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12419,Wczoraj-na-granicy.html> [dostęp: 8.11.2023].
- *Anzahl der Asylanträge (insgesamt) in Deutschland von 1995 bis 2023*, „Statist” <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/76095/umfrage/asylantraege-insgesamt-in-deutschland-seit-1995/> [dostęp: 26.11.2023].

⁶¹ *Migration Trends in the Western Balkans in 2022*, Norwegian Ministry of Foreign Affairs, Ministry of the Interior of the Czech Republic, Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of Italy, 2023, s. 14, https://bih.iom.int/sites/g/files/tmzbdll1076/files/documents/WB_Annual_Report.pdf [dostęp: 2.12.2023].

-
- *Asylum Report 2023*, EUAA, 2023, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-07/2023_Asylum_Report_EN_0.pdf [dostęp: 20.10.2023].
 - Deklaracja z Tirany, 6 grudnia 2022, Szczyt UE-Bałkany Zachodnie, <https://www.consilium.europa.eu/media/60558/tirana-declaration-pl.pdf> [dostęp: 12.11.2023].
 - „Dziennik Ustaw” 2023, poz. 2120, „Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 października 2023 r. w sprawie przywrócenia tymczasowo kontroli granicznej osób przekraczających granicę państwową stanowiącą granicę wewnętrzną”.
 - Grupa Granica, Facebook 29.01.2024, <https://www.facebook.com/search/top/?q=grupa%20granica> [dostęp: 8.12.2023].
 - *Informacja statystyczna za 2021 r.*, Straż Graniczna, Warszawa styczeń 2022, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> [dostęp: 4.12.2023].
 - *Informacja statystyczna za 2022 r.*, Straż Graniczna, Warszawa styczeń 2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> [dostęp: 4.12.2023].
 - *Informacja statystyczna za 2023 r.*, Straż Graniczna, Warszawa luty 2024, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> [dostęp: 24.02.2024].
 - *Jahresbericht 2022*, Bundespolizei 2023, https://www.bundespolizei.de/Web/DE/Service/Mediathek/Jahresberichte/jahresbericht_2022_file.pdf?__blob=publication-File&v=4 [dostęp: 4.11.2023].
 - *Mid-Year Trends*, UNHCR, 2023, <https://www.unhcr.org/mid-year-trends-report-2023> [dostęp: 20.10.2023].
 - *Migration Trends in the Western Balkans in 2022*, Norwegian Ministry of Foreign Affairs, Ministry of the Interior of the Czech Republic, Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of Italy, 2023, https://bih.iom.int/sites/g/files/tmzbd11076/files/documents/WB_Annual_Report.pdf [dostęp: 2.12.2023].
 - Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council Addressing Situations of Crisis and Force Majeure in the Field of Migration and Asylum, Brussels, 4 October 2023, <https://www.consilium.europa.eu/media/67070/st13800-en23.pdf> [dostęp: 10.11.2023].
 - Twitter, Straż Graniczna, 23.11.2023, https://twitter.com/Straż_Graniczna [dostęp: 12.11.2023].
 - Twitter, Straż Graniczna, 7.11.2023, https://twitter.com/Straż_Graniczna [dostęp: 8.11.2023].
 - Ustawa z dnia 29 października 2021 r. o budowie zabezpieczenia granicy państwowej, Dz. U. 2021, poz. 1992.
 - Uzasadnienie projektu ustawy o budowie zabezpieczenia granicy państwowej. Druk nr 1657, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1657> [dostęp: 8.11.2023].
 - Zákon o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zákon č. 404/2011 Z.z., <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2011-404> [dostęp: 9.11.2023].

Piśmiennictwo naukowe

- *Africa Center for Strategic Studies, African Conflicts Displace Over 40 Million People*, s. 2, 22 August 2023, <https://africacenter.org/wp-content/uploads/2023/10/African-Conflicts-Displace-Over-40-Million-People.pdf> [dostęp: 15.11.2023].
- *Besprechung des Bundeskanzlers mit den Regierungschefinnen und Regierungschefs der Länder am 6. November 2023*, https://www.frnw.de/fileadmin/frnw/media/downloads/Themen_a-Z/Aufnahme_von_Fluechtlingen/2023-11-07-mpk-fluechtlingspolitik-data.pdf [dostęp: 10.11.2023].
- *Božinović: u EU ove godine ilegalno ušlo milijun ljudi, ali nema potrebe za vojskom na granici*, „Braniteljski portal”, 9.11.2023, <https://www.braniteljski-portal.hr/bozinovic-u-eu-ove-godine-ilegalno-uslo-milijun-ljudi-ali-nema-potrebe-za-vojskom-na-granici/> [dostęp: 23.11.2023].
- *Bundesinnenministerin Faeser vereinbart mit Polen und Tschechien gemeinsame Streifen auf dortigem Staatsgebiet und Taskforce gegen Schleusungskriminalität*, 29.09.2023, <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/DE/2023/09/gemeinsame-streifen-taskforce.html> [dostęp: 23.11.2023].
- *Eighth Regional Survey on Syrian Refugees’ Perceptions & Intentions on Return to Syria Egypt, Iraq, Lebanon, Jordan*, UNHCR, May 2023, <https://reporting.unhcr.org/syria-eighth-regional-survey-syrian-refugees%E2%80%99-perceptions-and-intentions-return-syria> [dostęp: 2.10.2023].
- *Feststellungen von unerlaubten Einreisen durch die Bundespolizei* (Stand: 31. Dezember 2023), <https://www.bundespolizei.de/Web/DE/04Aktuelles/01Meldungen/2024/01/240118-unerlaubte-einreisen-bp.html> [dostęp: 20.01.2024].
- *Illegale Migration aus Belarus über Polen nach Deutschland: 11.228 Feststellungen durch die Bundespolizei im Jahr 2021*, Bundespolizei, 17 Januar 2022, https://www.bundespolizei.de/Web/DE/04Aktuelles/01Meldungen/2021/10/pm_1_22_file.pdf?__blob=publicationFile&v=2 [dostęp: 4.11.2023].
- *Irregular border crossings into Eu so far this year highest since 2016*, Frontex, 11.12.2023, <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-border-crossings-into-eu-so-far-this-year-highest-since-2016-hZ9xWZ> [dostęp: 28.01.2024].
- Kasprzak I., Zawadka G., *Jak imigranci omijają kontrole na granicy Polski ze Słowacją*, „Rzeczpospolita”, 12.10.2023, <https://www.rp.pl/sluzby/art39254041-jak-imigranci-omijaja-kontrola-na-granicy-polski-ze-slowacja> [dostęp: 6.11.2023].
- *Konferencja kierownictwa MSWiA dotycząca tymczasowego przywrócenia kontroli na granicy polsko-słowackiej*, MSWiA, 3.10.2023, <https://www.gov.pl/web/mswia/konferencja-kierownictwa-mswia-dotyczaca-tymczasowego-przywrocenie-kontroli-na-granicy-polsko-slowackiej> [dostęp: 17.11.2023].
- Kowalska-Sendek M., *Wojsko wzmacnia ochronę granicy polsko-słowackiej*, „Polska Zbrojna”, 4.10.2023, <https://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/40482?t=Wojско-wzmacnia-ochrone-granicy-polsko-slowackiej> [dostęp: 2.12.2023].
- Kuschminder K., de Bresser J., Siegel M., *Irregular Migration Routes to Europe and Factors Influencing Migrants’ Destination Choices*, Maastricht 2015, <https://www.merit.unu.edu/publications/publications-search/> [dostęp: 2.11.2023].

- Malovcova K., *Ostat tu nechcú, návrat odmietajú, ďalej nemôžu. Na Slovensku uviazli stovky migrantov*, 6.10.2023, <https://www.noviny.sk/slovensko/842793-ostat-tu-nechcu-navrat-odmietaju-dalej-nemozu-na-slovensku-uviazli-stovky-migrantov> [dostęp: 20.11.2023].
- Mateusiak T., Pawlik P., *Kryzys migracyjny w Europie przybiera na sile? Byliśmy na Słowacji. „Problem staje się palący”*, „onet.pl”, 15.11.2023, <https://www.onet.pl/informacje/onetkrakow/kryzys-migracyjny-w-europie-przybiera-na-sile-strach-co-bedzie-zima/ssmh22x,79cfc278> [dostęp: 20.11.2023].
- Mogilevskaia A., Štenclová E., *Reportáž: Migračná vlna otriasa Schengenom. Susedné štáty spustili kontroly, ako vyzerá situácia na českých či poľských priechodoch?*, „Pravda”, 4.10.2023, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/683886-na-styri-hranice-so-slovenskom-sa-vratili-policiadne-kontroly-ochr/> [dostęp: 6.11.2023].
- *Mediterranean Situation*, December 31, 2023, <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean> [dostęp: 2.01.2024].
- *Migration Trends in the Western Balkans in 2022*, IOM DTM, 2023, https://bih.iom.int/sites/g/files/tmzbd11076/files/documents/WB_Annual_Report.pdf [dostęp: 23.11.2023].
- PAP, *Straż Graniczna: Pół tysiąca migrantów odesłanych na Słowację w ramach readmisji*, „Gazeta Prawna”, 6.10.2023, <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/swiat/artykuly/9315749,straz-graniczna-pol-tysiaca-migrantow-odeslanych-na-slowacje-w-ramach.html> [dostęp: 22.11.2023].
- PAP/RAF, *W przyszłym roku rozpocznie się budowa zapory elektronicznej wzdłuż Bugu i Świsłoczy*, „Portal samorządowy.pl”, 12.08.2023, <https://www.portalsamorzadowy.pl/wydarzenia-lokalne/w-przyszlym-roku-rozpocznie-sie-budowa-zapory-elektronicznej-wzdłuż-bugu-i-swisloczy,481587.html> [dostęp: 8.11.2023].
- *Regional Refugee Response Plan for Afghanistan Situation 2023. Summary & Inter-Agency Funding Requirements January–December 2023*, <https://reporting.unhcr.org/afghanistan-situation-regional-refugee-response-plan-summary> [dostęp: 1.12.2023].
- *Risk Analysis for 2023/2024*, FRONTEX, 4.09.2023, https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/General/ARA_2023.pdf [dostęp: 20.11.2023].
- *Prawie 40 tys. prób nielegalnego przekroczenia polsko-białoruskiej granicy. SG podsumowuje rok*, „InfoSecurity24.pl”, 3.01.2022, <https://infosecurity24.pl/sluzby-mundurowe/straz-graniczna/prawie-40-tys-prob-nielegalnego-przekroczenia-polsko-bialoruskiej-granicy-sg-podsumowuje-rok> [dostęp: 1.12.2023].
- *Seventh Regional Survey on Syrian Refugees’ Perceptions & Intentions On Return To Syria Egypt, Iraq, Lebanon, Jordan*, UNHCR, June 2022, https://www.3rpsyriacrisis.org/wp-content/uploads/2022/06/RPIS_2022.pdf [dostęp: 2.10.2023].
- Shahzad A., *Pakistan orders illegal immigrants to leave, including 1.73 million Afghans*, „Reuters” October 3, 2023, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/pakistan-orders-all-illegal-immigrants-leave-after-suicide-bombings-2023-10-03/> [dostęp: 15.11.2023].
- *Significant rise in irregular border crossings in 2023, highest since 2016*, News FRONTEX, 26.01.2024, <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm> [dostęp: 28.01.2024].

- Stępień N., *Kontrole na granicy ze Słowacją. Podali statystyki*, „money.pl”, 14.10.2023, <https://www.money.pl/gospodarka/kontrole-na-granicy-ze-slowacja-podali-statystyki-6952044887923648a.html> [dostęp: 15.11.2023].
- Szczepańska E., *Nielegalne przekroczenia granicy z Białorusią w 2021 r.*, 12.01.2022, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/9689,Nielegalne-przekroczenia-granicy-z-Bialorusia-w-2021-r.html> [dostęp: 2.11.2023].
- Szczepańska E., *Na granicy polsko-białoruskiej*, 4.01.2024, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12809,Na-granicy-polsko-bialoruskiej.html> [dostęp: 5.01.2024].
- Szczepańska E., *Na granicy polsko-białoruskiej*, 2.01.2024, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12801,Na-granicy-polsko-bialoruskiej.html> [dostęp: 2.01.2024].
- Szczepańska E., *Wspólne polsko-niemieckie działania kontrolne*, 1.09.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12248,Wspolne-polsko-niemieckie-dzialania-kontrolne.html> [dostęp: 12.11.2023].
- Szubzdą W., *Spada liczba prób nielegalnego przekraczania granicy – SG podsumowuje rok*, „Polskie Radio Białystok”, 1.01.2023, <https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/221952> [dostęp: 2.11.2023].
- Szwed K., *Kolejny organizator nielegalnego przekraczania granicy w rękach Straży Granicznej*, 27.12.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/12786,Kolejny-organizator-nielegalnego-przekraczania-granicy-w-rekach-Strazy-Granicznej.html> [dostęp: 2.01.2024].
- Szwed K., *Wizyta ministrów Polski i Niemiec w Polsko-Niemieckim Centrum Współpracy Służb Granicznych, Policyjnych i Celnych w Świecku*, 31.05.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/11798,Wizyta-ministrow-Polski-i-Niemiec-w-Polsko-Niemieckim-Centrum-Wspolpracy-Sluzb-G.html> [dostęp: 22.11.2023].
- Szwed K., *Zakończenie odbioru bariery elektronicznej na granicy polsko-białoruskiej*, 15.06.2023, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/11875,Zakonczenie-odbioru-bariery-elektronicznej-na-granicy-polsko-bialoruskiej.html> [dostęp: 2.11.2023].
- TASR, *Parlamentu sa nepodarilo otvorit' mimoriadnu schôdzu k migrácii*, „Pravda”, 11.09.2023, <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/680948-parlamentu-sa-nepodarilo-ani-na-treti-pokus-otvorit-mimoriadnu-schodzu-k-migracii/> [dostęp: 6.11.2023].
- *Temporary Reintroduction of Border Control*, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_en [dostęp: 29.12.2023].
- Tochwin M., *2022 rok na polsko-białoruskiej granicy. Samych prób nielegalnego wejścia na teren RP było ponad 15,5 tysiąca*, „Gazeta Współczesna”, 29.12.2022, <https://wspolczesna.pl/2022-rok-na-polskobialoruskiej-granicy-samych-prob-nielegalnego-wejscia-na-teren-rp-bylo-ponad-155-tysiaca/ar/c1-17162997> [dostęp: 1.12.2023].
- Tomczak M., *Ile osób naprawdę pokonuje granicę polsko-białoruską? Dane niemieckich służb ujawniają skalę*, „oko.press”, 17.08.2023, <https://oko.press/ile-osob-pokonuje-granice-polsko-bialoruska-dane-niemieckie> [dostęp: 12.11.2023].
- *Uruchomienie Centrum Nadzoru Straży Granicznej w Kętrzynie i bariery elektronicznej na granicy polsko-rosyjskiej*, MSWiA, 13.10.2023, <https://www.gov.pl/web/mswia/uruchomienie-centrum-nadzoru-strazy-granicznej-w-ketrzynie-i-bariery-elektronicznej-na-granicy-polsko-rosyjskiej> [dostęp: 12.11.2023].

- *Western Balkans: Mixed Migration Trends and Dynamics*, MMC Research Report, May 2023, https://mixedmigration.org/wp-content/uploads/2023/06/275_Western-Balkans-Report.pdf [dostęp: 23.11.2023].
- *WHO Afghanistan: Returnees Response Health Situation Report No. 3*, November 23, 2023, <https://reliefweb.int/report/afghanistan/who-afghanistan-returnees-response-health-situation-report-no-3-23-november-2023> [dostęp: 10.11.2023].
- *Zmeny v zákone o pobyte cudzincov v súvislosti s krízovou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19*, Migračné Informačné Centrum IOM, 13. september 2023, https://www-mic-iom-sk.translate.goog/sk/pobyt2/zakladne-informacie/651-zmeny-zakon-pobyt-cudzincov-covid19.html?_x_tr_sl=sk&_x_tr_tl=pl&_x_tr_hl=pl&_x_tr_pto=sc [dostęp: 6.11.2023].

Streszczenie: Celem niniejszego artykułu jest analiza szlaków migracyjnych wiodących przez Polskę do państw Europy Zachodniej od 2021 roku, czyli pojawienia się kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej. Ponadto artykuł skupia się na działaniach polskich władz będących odpowiedzią na wzrost nielegalnych ruchów migracyjnych przez Polskę. Cezury analizy obejmują lata 2021–2023. W artykule postawiono tezę, że tworzenie nowych ograniczeń (wizy, wprowadzanie tymczasowych kontroli granicznych, budowanie murów na granicach) ma wpływ na zmianę szlaków migracyjnych, wzrost nielegalnego podróżowania i chwilowe wyhamowanie przepływów ludności.

Słowa kluczowe: nielegalna migracja; szlaki migracyjne; Polska; migranci

New Migration Routes through Poland

Abstract: The purpose of this article is to analyze the migration routes leading through Poland to Western European countries since 2021, that is, the emergence of a humanitarian crisis on the Polish-Belarusian border. In addition, the article focuses on the actions of the Polish authorities in response to the increase in illegal migration flows through Poland. The caesuras of the analysis cover the years 2021–2023. The article posits that the creation of new restrictions (visas, the introduction of temporary border controls, the construction of walls on the borders) has the effect of changing migration routes, increasing illegal travel and temporarily slowing down population flows.

Keywords: illegal migration; migration routes; Poland; migrants